

DOUGLAS COUPLAND

S p e l e r E e n

Vertaald door Robert Neugarten

MEULENHOF

U U R E E N

VRAGEN OM EEN BRANDENDE ZEPPELIN

KAREN

Karen houdt van kruiswoordpuzzels omdat ze de tijd sneller laten verstrijken. Karen maakt gewatteerde dekens en geeft ze aan liefdadigheidsinstellingen omdat het handwerk de tijd lijkt te vertragen, een gevoel dat ze koestert. Karen vindt het merkwaardig dat mensen die altijd heel militant de over datum geraakte levensmiddelen uit hun ijskast verwijderen, het geen probleem vinden om een fles Catalina-sladressing van Kraft jaren aan één stuk op het sauzenplankje van de ijskastdeur aan zijn lot over te laten. Daar heeft ze zich zelf ook wel eens schuldig aan gemaakt. Karen herinnert zich hoe haar ex-man, in de tijd dat het nog goed zat tussen hen, in de ijskastdeur keek en zei: 'Jezus, Karen, deze fles Thousand Island-dressing weet nog

waar hij was toen Kennedy vermoord werd.’

Karen is bijna veertig en ze was al bang dat ze nooit meer iemand zou vinden, maar nu zit ze in een vliegtuig, op weg naar de man van wie ze hoopt dat hij haar minnaar wordt. Ze zit in een aluminium kist die acht kilometer boven Lake Superior in oostelijke richting zoeft. Ze heeft het warm en opent de twee bovenste knoopjes van haar jurk. Ze hoopt dat niemand die dat toevallig ziet het zal interpreteren als een teken dat ze een slet is. Waarom, denkt ze, zou ik me zorgen maken of vreemdelingen me voor een slet aanzien? Toch doe ik dat. Maar dan bedenkt ze zich dat iedereen tegenwoordig een camera heeft, en dat al die camera’s foto’s van haar kunnen nemen. O, die camera’s toch! Die kleine helderblauwe raampjes die ze altijd ziet vanaf de achterste rij van de aula van Caseys school, een bibberende saffieren matrix van herinneringen die naar alle waarschijnlijkheid nooit bekeken zullen worden, want mensen die de musicals van hun kinderen opnemen, nemen alles op wat er maar op te nemen valt, en een mens heeft simpelweg de tijd niet in zijn leven om zelfs maar een klein gedeelte van al die opgenomen herinneringen nog eens terug te zien. Keukenlades vol vergeten geheugenkaarten. Onge-slepen potloden. Notitieblokken van makelaars. Ringetjesbeu-gels. Zo’n la is een tijdmachine. Karen denkt: het enige wat we achterlaten als we ons van de ene kamer naar de andere begeven, is een lege huls.

Aan de andere kant van het gangpad zit op de rij voor die van Karen een tiener die zich tijdens de vlucht al een paar keer heeft omgedraaid om haar te bekijken. Karen vindt het een vleiende gedachte dat ze voor lekker wordt aangezien – zelfs als ze in de categorie ‘lekkere moedertjes’ valt – maar weet ook dat dat bron-stige joch waarschijnlijk een of ander zondedetecterend speeltje in zijn overhemdzakje verbergt dat geduldig op het moment

wacht dat Karen nog meer knoopjes losmaakt of in haar neus peutert of zich schuldig maakt aan een andere triviale handeling die in vroeger tijden geacht werd privé te zijn, een triviale handeling die uiteindelijk opduikt op een website vol grappige foto's, naast jpegs van teamfoto's van honkbalploegen waarop een van de spelers staat te kotsen, of op een site met filmpjes van tieners die, omdat ze nu eenmaal geen weet hebben van de wet van oorzaak en gevolg, met fatale gevolgen van daken in de voorsteden op trampolines springen.

Lazer op met je moderne technologie. Karen speelt met haar knoopjes. Haar maag gromt. De rechterkant van het vliegtuig is te helder verlicht. Ze kijkt verder het vliegtuig in en herinnert zich een oude televisiefilm waarin alle passagiers van een 747 tijdens de vlucht opeens verdwenen. Allemaal, behalve vijf mensen die de dans ontsprongen omdat ze sliepen. In de film bleef van de verdwenen passagiers alleen kleding op de stoelen achter. Maar Karen denkt de kwestie verder door. Wat betekent het als iemand verdwijnt? Het moge duidelijk zijn dat je kleding zou achterblijven. Maar dat geldt ook voor zaken als haarextensions, toupetten, sieraden... een eindeloze lijst... tandporselein, kronen, pacemakers, na botoperaties in je lichaam achtergebleven metalen pennen... ze blijft erover nadenken... tja, het is misschien een onsmakelijk praatje, maar er zou het een en ander aan onverteerd voedsel liggen en, wacht eens even, nu ze er goed over nadent, ook haar zou achterblijven, want ze weet van politieseries op tv dat er geen DNA in haar zit, afgezien van het haarzakje. En wat te denken van botten? Botten bestaan uit calciumcarbonaat, wat gewoon een chemisch goedje is en niet iets wat specifiek bij Karen hoort; botten zou men dus ook moeten achterlaten; misschien niet het merg, maar... maar wacht, had Karen niet ooit gelezen dat zich voor iedere cel tien keer zo veel externe eenheden,

zoals bacteriën, virussen en schimmels in je lijf bevinden? Die zouden ook allemaal op je kleren liggen. Gatsie. Je lichaam is niet eens een lichaam; het is een ecosysteem.

Karen besluit nog verder te gaan... hoe zit het met water? Water is gewoon water en maakt feitelijk geen deel uit van wat Karen Karen maakt, dus alle achtergebleven kleding en al die andere meuk op de stoelen van de 747, het zou allemaal kletsnat zijn. Maar dan... hoe zit het met de cellen in het lichaam? Hoe moeten die worden geclassificeerd: 'Karen' of 'niet-Karen'? Eicellen zouden achtergelaten moeten worden, want die zijn maar half-Karen, niet puur-Karen, de helft slechts van haar DNA. Wacht, daar heb je dat woord weer: 'DNA'... DNA. Als Karen heel goed naar een cel zou kijken, laten we zeggen een huidcel, dan zou het duidelijk worden dat alleen haar DNA echt háár is. De rest bestaat uit proteïnen en vetten en enzymen en hemoglobine en...

... en dan heeft Karen een visioen van haar eigen natte overblijfselen in stoel 26K. En wat daaruit zou opdoemen zou niet meer zijn dan een spookachtig, flinterdun, pantyachtig wezen, geheel opgetrokken uit Karens DNA, want dat is het enige waarvan ze eerlijk kan zeggen dat het daadwerkelijk háár is. Een panty! En waarschijnlijk niet eens een panty, want het uit haar cellen verwijderde DNA zou geen coherentie vertonen; al haar DNA bij elkaar zou een bergje poeder zijn, ter grootte van een sinaasappel misschien. En dan voelt Karen zich heel klein, omdat ze beseft hoe weinig er is wat haar anders maakt dan andere mensen; niet meer dan een wolkje stof. Wat banaal en afgezaagd en oosterse-religieachtig. En toch... toch is dat de essentie van wat ze is, of de essentie van wat we allemaal zijn. Stof. Iemand moest al die fundamentalistische christenen die op de Wegvoering wachten maar snel vragen bezems en mops klaar te zetten voor de achterblijvers.

Karen ontwaakt uit haar dagdroom. De man in de stoel naast haar kijkt op Discovery Channel naar een documentaire over vrij grote dingen die vrij kleine dingen opjagen en doden en eten. De Airbus 320 maakt zijn krampachtig kalmerende geluid. Karen vraagt zich af wat Warren voor man zal zijn. Karen heeft Warren op internet ontmoet, en nu gaan Warren en Karen elkaar ontmoeten in de cocktailbar van het Toronto Airport Camelot Hotel. Een cocktailbar! Hoe ranzig, en hoe heerlijk. En het mooiste is: wat brengt het weinig verplichtingen met zich mee. Als ze de klik voelt met Warren, komt misschien al snel het moment om de spreekwoordelijke kamer te nemen en naar boven te gaan. Als de klik er niet is, staat ze zo weer op het vliegveld voor de eerste de beste vlucht naar huis. De klik, denkt Karen, was een heel wrede, maar uiterst efficiënte uitvinding van de natuur. Maar stel dat de klik er niet is; als ze Warren leuk vindt, maar hem alléén maar leuk vindt; leuk vinden zonder klik? Maar zo werkt het nooit, hè? Hoe dan ook, dan moet ze weer die geestdodende vleesmarkt op.

Karen kijkt naar buiten en een stofje op het raam brengt haar op de gedachte: wat zou het fantastisch zijn als de sterren overdag zwart werden en de hemel gestippeld was met kleine vlekjes, als peper. In het zuiden is een wassende maan zichtbaar. Stel je voor dat je omhoogkijkt naar de maan en hij staat in brand! Voor de eerste keer in maanden heeft Karen het gevoel dat haar leven een echt verhaal is, en niet zomaar een reeks in een dagboek opgetekende gebeurtenissen, zo'n valse, aan de chaos opgedrongen lineariteit waarmee wij mensen proberen onze heikele situatie hier op aarde van enige betekenis te voorzien. Karen denkt: ons probleem als mensen is dat we gedwongen worden het leven te zien als een reeks gebeurtenissen, een verhaal. En als we niet kunnen bedenken wat ons eigen verhaal is, voelen we ons verloren.

Maar dat gaat voor Karen niet op. Vandaag in elk geval niet. De geile tiener aan de andere kant van het gangpad houdt heel discreet zijn iPhone omhoog en maakt heel discreet een foto van Karen, wat Karen noopt haar middelvinger naar hem op te steken. Ze voelt zich weer jong. Dan heeft ze opeens een déjà vu. Merkwaaardig eigenlijk, want een reis als deze heeft ze nog nooit gemaakt. Dan is het gevoel van déjà vu voorbij en zit Karen zich af te vragen hoe het leven zou zijn als het een en al déjà vu was; als je constant het gevoel had dat je alles al eerder had meegemaakt. Ze heeft ooit iets gelezen over iemand die die aandoening had, een laesie in het gedeelte van de hersenen dat bepaalt hoe we de tijd ervaren. Is dat wat tijd is: onze perceptie van hoe snel of langzaam hij verstrijkt?

Dan zet het vliegtuig zijn gestage daling naar het vliegveld in. De gezagvoerder laat weten dat ze vijf minuten eerder dan gepland bij de gate zullen arriveren. Karen heeft het gevoel dat je op kerstochtend hebt, dat gekmakende, vibrerende besef van de aanwezigheid van ingepakte cadeautjes onder de boom, al is de boom in dit geval de cocktailbar van een vliegveldhotel en het ingepakte cadeau Warren. Dat is nou precies wat ik zou willen, denkt Karen: dat elk moment van mijn leven gekleurd wordt door het gevoel dat het kerstochtend is.

Een hautaine stewardess zegt Karen dat ze haar stoel rechtop moet zetten. *Bemoezieke koe*. Karen besluit de stewardess te treiteren door tot het allerlaatste moment te wachten. Ze verzit in haar stoel en denkt na over Warren. Wat weet ze eigenlijk over hem? Niet meer dan de dingen die hij haar vrijwillig over zichzelf heeft verteld, plus de eigenschappen die ze hem toedicht op grond van de korte-maar-gelukkig-niet-zo-korte-dat-je-gaat-denken-dat-hij-een-engerd-is-tijd die hij nodig heeft om haar mailtjes te beantwoorden, mailtjes waarin ze hem verteld heeft

over haar baan (als secretaresse voor drie psychiaters, een volstrekt krankzinnig drietal), haar dochter (de humeurige vijftienjarige violiste Casey), haar ex (Kevin, die klootzak; nou ja, hij is in elk geval van plan Caseys studie te betalen), en... tja, wat valt er na die hoofdzaken nog te vertellen? Een mens is tamelijk snel door de dingen heen die hem of haar een individu maken; we hebben allemaal veel meer met elkaar gemeen dan we niet gemeen hebben. Toen Karen voor de dokters Marsh, Wellesley en Yamato ging werken, dacht ze dat ze in elk geval zou genieten van de voyeuristische geneugten van het transcriberen van wat de dokters haar na de sessies dicteerden; wat zou het heerlijk zijn om te zien wat een puinhoop anderen van hun levens hadden gemaakt. En in het begin was dat ook fantastisch, of beter gezegd: *Lieve Warren, in het begin was het fantastisch, maar toen werd het opeens veel minder fantastisch, want uit die stortvloed aan zelfdoeningen en stalkers en crises en drugsoverdoses werd me duidelijk dat er maar een paar varianten op het thema 'waanzin' bestaan, of beter gezegd, dat er maar een paar manieren zijn waarop een mens atypisch kan zijn: paranoia, autisme, depressie, angsten, OCS, ADHD, plus aan-doeningen die het gevolg zijn van hersenletsel en ouder worden – enfin, je begrijpt me wel. In de boeken van Oliver Sacks en online speeches van TED-conferenties lijken geestelijke afwijkingen excentriek en leuk en intrigerend. Maar geloof me, het enige waar het om gaat, is dat je zorgt dat die mensen hun medicijnen blijven slikken en dat je je niet gek laat maken als de ADHD-klanten onrustig zitten te doen en met hun tenen tegen de met stokoude lifestyletijdschriften gevulde leeturbak in de wachtkamer tikken.*

In zijn antwoord had Warren geschreven dat hij ooit dacht dat het interessant zou zijn om priester te worden omdat je dan soortgelijke praktijkverhalen over de schaduwzijden van mensen te horen zou krijgen, maar dat hij toen hij er even over nadacht

tot de conclusie kwam dat het wel eens dodelijk saai zou kunnen zijn, want uiteindelijk zijn er maar zeven hoofdzonden, niet eens acht, en als je keer op keer moet luisteren naar verhalen over die zeven zonden, ben je achter het biechtgordijn al snel genoodzaakt sudoku's te gaan maken en te bidden dat iemand, kan niet schelen wie, op de poppen komt met die nieuwe zonde die alles een stuk interessanter zou maken.

Sudoku's? Ik ben gek op sudoku's, had Karen geantwoord. Warren mocht ze ook graag maken. Ze waren inmiddels echt iets aan het opbouwen.

Warren: Karen verwacht een man van ongeveer 1 meter 80, met dunnend haar waar nog wel wat vorm in zit, en redelijk knap; in elk geval knap genoeg om sexy te zijn, maar niet zo knap dat Karen zich constant onzeker moet voelen als er serveersters, secretaresses en vrouwelijke aio's in de buurt zijn. *Maar wacht; waarom hou ik mezelf voor de gek?* Als een man een boekhandel binnenloopt en boeken over eenzaamheid bekijkt, krijgt hij aandacht van alle aanwezige vrouwen. Als een vrouw een boek over eenzaamheid bekijkt, stroomt de winkel leeg. Het maakt niet uit wat voor type man hij is; de enige aantrekkelijke eigenschap die hij moet bezitten is een nog kloppend hart. Merkwaardig genoeg maakt het feit dat ze gescheiden is en een dochter heeft, het voor Karen makkelijker om nieuwe mannen te ontmoeten; in elk geval online. Als je in de dertig bent, kun je de wonden die je hebt opgelopen niet meer verbergen. Kinderen geven Karen een gemeenschappelijke taal die ze deelt met alleenstaande vaders, een taal die mensen zonder kinderen zich nooit eigen kunnen maken. En als je de verbittering maar enigszins in toom houdt, biedt ook een echtscheiding een overeenkomst die verstokte singles buitensluit.

Karen weet dat ze er jonger uitziet dan veertig. Zesendertig

misschien, of vierendertig met een drankprobleem. Warren ziet er op zijn foto's – het zijn er maar twee geweest; zouden haar alarmbellen daarvan moeten gaan rinkelen? – uit als een wat verdrietige man, en om de een of andere reden kreeg ze de indruk dat hij een krent was. Ze kon zich moeilijk voorstellen dat hij zijn Ford Ranger 2009 zou volgooien met premiumbenzine. Die auto stond op de derde jpeg die hij haar stuurde, een foto waar geen mensen op stonden. *Alstublieft, God, laat Warren geen krent zijn. Ik ben te jong om over spaarzegels te praten.*

Toen ze het vliegtuig uit slenterde, genoot Karen van het statusbewuste smörgåsbord dat haar medepassagiers hadden achtergelaten: plastic snackverpakkingen en Dan Brownpockets in de economyclass, exemplaren van *The Economist* en *The Atlantic* in de businessclass. En dan waren er nog de op de ijsberg achterlaten bejaarde en gehandicapte passagiers die het vliegtuig als laatsten verlieten.

Karen schreed met alleen haar handbagage langs de bagageband en voelde een verre van onplezierige zweem van superioriteit. *We zijn altijd jaloers op mensen die licht reizen, zo is het toch?* Bij de bagageband bij de uitgang stond een groepje priesters. Karen vroeg zich af waarom er tien geboden zijn en maar zeven zonden. Je zou toch denken dat ze dat soort zaken in de loop van tweeduizend jaar beter hadden kunnen afstemmen. Ze liep langs de tiener, de pornograaf in opleiding, die op reis was met zijn vader en zuster. Hij knipoogde naar haar. Karen lachte en liep door de elektronische deuren naar buiten. Het regende niet meer. De zon bescheen de taxistandplaats. *Wat een schitterende dag! Jarwel meneertje, op een dag als vandaag kan er helemaal niks misgaan.*

Dat was natuurlijk vragen om een brandende zeppelin.

Het ballonnetje van Karens goede humeur werd prompt lek-